

SAGA RODU GOETZÓW

Jan II baron Goetz-Okocimski, przemysłowiec, działacz polityczny, animator życia kulturalnego i filantrop, urodził się 18 lipca 1864 r. w Okocimiu jako syn właściciela browaru Jana i Albiny z Żiszków. Szkołę realną ukończył w 1882 w Krakowie, po czym w latach 1883-85 studiował na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Wiedeńskiego. Choroba ojca spowodowała przerwanie przez niego studiów i zajęcie stanowiska prokurenta w zakładach okocimskich.

Działalność gospodarcza Goetza przypadła na okres, gdy w Galicji zaczął się w większym stopniu rozwijać przemysł, w tym także spożywczy. Odziedziczony po ojcu browar w Okocimiu pod jego kierownictwem znacznie się rozwinął i unowocześnił. Przed 1914 r. jego produkcja wynosiła 385 hl piwa rocznie, co stawiało browar na pierwszym miejscu w Galicji i jednym z pierwszych w Austro-Węgrzech. W 1912 r. Goetz stał się właścicielem browaru w Krasiczynie k. Przemyśla, a w ostatniczym miesiącach przed wybuchem I wojny światowej zakupił w okolicach Niska dwa klucze majątków oraz powiększył lokalne gospodarstwo rolne o Porębę Spytkowską, Jasień i Zagórzycę. Równocześnie nabywał lub budował wiele obiektów w większych ośrodkach miejskich np. w Krakowie i Lwowie, które przeznaczal na hurtownie i restauracje.

Z racji posiadania browaru Goetz odgrywał ważną rolę w życiu gospodarczym Galicji. Piastował m.in. funkcję wiceprezesa Izby Handlowej i Przemysłowej w Krakowie (1904-07), wiceprezesa Centralnego Związku Galicyjskiego Przemysłu Fabrycznego we Lwowie (przed 1914 r.), prezesa Galicyjskiego Związku Piwowarów, prezesa, a następnie prezesa honorowego Związku Przemysłowców w Krakowie (1923-28), prezesa Banku Małopolskiego w Krakowie, prezesa, a później prezesa honorowego Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie (1921-30), a także prezesa różnego rodzaju rad nadzorczych.

Równocześnie czynny był jako polityk. Działalność tę rozpoczął z chwilą gdy został członkiem, a następnie w 1897 r. marszałkiem Rady Powiatowej, którą to godność piastował przez dwadzieścia dziewięć lat.

W 1920 r. gdy do granic Polski zbliżała się nawałnica bolszewicka pełnił również funkcję zastępcy przewodniczącego Powiatowego Komitetu Obrony Państwa. W latach 1889-1918 był posłem do Parlamentu Austriackiego, a w latach 1901-18 posłem na Sejm Galicyjski. W 1917 r. został wybrany wiceprezsem, a w rok później prezesem Koła Polskiego w Wiedniu. W czasie trwania działań wojennych, w latach 1915-18 był także członkiem stowarzyszenia La Pologne et la Guerre w Lozannie, zajmującego się akcją propagandową w zachodniej Europie., a w 1918 r. członkiem Polskiej Komisji Likwidacyjnej. Pełnił także ważne stanowiska na terenie Brzeska i powiatu, m.in. w 1914 r. został wybrany przewodniczącym Powiatowego Komitetu Narodowego, natomiast w 1920 r. zastępcy przewodniczącego Powiatowego Komitetu Obrony Państwa. W odrodzonej Polsce Goetz był posłem do Sejmu (1919-21), a następnie senatorem reprezentującym Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem (1928-30).

Prócz działalności politycznej i gospodarczej Goetz wyróżniał się również jako filantrop. To właśnie on wybudował obok browaru osiedle przyfabryczne oraz wielopokojową willę dla dyrektora zakładu, a także założył Kasę Wsparcia Chorych. Szczególną wagę przywiązywał do rozwoju szkolnictwa w Brzesku i okolicy, utrzymując

wybudowaną w latach osiemdziesiątych XIX w. szkołę dla dzieci pracowników browaru, udzielając wsparcia finansowego dla szkoły w Jasieniu, budując w 1912 r. nowy gmach szkoły w Okocimiu wg projektu krakowskiego architekta Teodora Talowskiego oraz budynek szkoły w Porębie Spytkowskiej. Goetz przyczynił się także do założenia brzeskiego Gimnazjum, które do swej śmierci hojnie wspierał, łożąc znaczne kwoty na rozbudowę budynków, wyposażenie, a także na zakup instrumentów muzycznych i sprzętu sportowego. Fundował również liczne stypendia dla wyróżniającej się w nauce młodzieży. Z rozwojem oświaty wiązała się również działalność Goetza w Wydziale Towarzystwa popierającego Gimnazjum w Brzesku (przewodniczący), Towarzystwie Gimnazjalnym (prezes) i w Sekcji Szkoły Średniej Wydziału Rady Powiatowej (prezes). W dowód jego olbrzymich zasług dla brzeskiego Gimnazjum, nadano szkole imię barona Jana Goetza. Prócz wyżej wymienionych szkół, dofinansowywał Szkołę Służby Leśnej w Brzesku, która została założona dla austriackich inwalidów wojennych oraz Towarzystwo Gimnastyczno-Sportowe "Sokół".

Z pozaszkolnych fundacji Goetza można wymienić: budynek teatru, czy też pawilon zabaw w Okocimiu (dzisiejszy Zajazd), który został wybudowany w 1902 r. w stylu zakopiańskim przez architekta E. Wesołowskiego, Ochronkę SS Służebniczek (ok. 1900 r.), plebanię w Porębie Spytkowskiej (1913 r.) oraz wydatną pomoc przy wznoszeniu kościoła parafialnego w Jadownikach (1910 r.), czy też w założeniu Domu Sierot, gdzie znalazły schronienie i opiekę sieroty wojenne powiatu. Ważnym wydarzeniem dla miasta było również ufundowanie w 1916 r. przez tego przemysłowca Tarczy Legionów, zaprojektowanej przez malarza Jana Bukowskiego. Na uwagę zasługuje także ofiarowanie w 1918 r. na cele publiczne pół miliona koron oraz wyekwipowanie w 1920 r. brzeskiego oddziału piechoty.

Ponadto należał Goetz do czołowych mecenasów sztuki. Pałac okocimski - rodowe gniazdo rodzinne, został wzniesiony w 1898 r. z inicjatywy Jana II i jego żony hrabiny Zofii z Sumińskich. Projektantami pełnej rozmachu budowli byli dwaj wiedeńscy architekci: Ferdynand Fellner i Herman Hellmer. W 1909 r. pałac został rozbudowany o część wschodnią, której projektantem był Leopold Simona. W pałacowych wnętrzach została pomieszczona interesująca kolekcja dzieł sztuki, w tym obrazy (m.in. J. Malczewskiego, J. Chełmońskiego, D. Kotowskiego, S. Wyspiańskiego, J. Eysmonta, S. Fabijańskiego, J. i W. Kossaków, T. Popiela) rzeźby, sztychy, arrasy, gobeliny, szkło, porcelana oraz duży zbiór biblioteczny.

Za olbrzymie zasługi na każdym polu swej działalności, został Goetz wyróżniony obywatelstwem honorowym pięciu miast i miasteczek, jak również kilkoma orderami austriackimi, komandorią Orderu Polonia Restituta (1925 r.) oraz tytułem Szambelana Jego Świątobliwości Ojca Św. Piusa XI.

Jan II zmarł 24 kwietnia 1931 r. w Okocimiu, gdzie też został pochowany. Postać tę upamiętniają dwa epitafia w kościele i kaplicy pałacowej w Okocimiu. Na jednym z nich wyryto następującą inskrypcję: *"... Przykładny, wzorowy syn i mąż, najlepszy ojciec, Okocim dzieło ojca swego doprowadził do rozkwitu i potęgi, wstawił imię swoją pracą i prawdą, chodząc w blasku skromności i uczynności. Wierny i zasłużony syn Kościoła i Ojczyzny, nieodżałowany i niezapomniany w pamięci wdzięcznych"*.

JERZY WYCZESANY